

Ρόζα Λούξεμπουργκ-Μπλανκισμός και Σοσιαλδημοκρατία

Μπλανκισμός και Σοσιαλδημοκρατία (1)

Ο Σύντροφος Πλεχάνωφ έχει γράψει ένα εκτεταμένο άρθρο στον Κούριερ με τίτλο «Πόσο μακριά βαδίζει η δεξιά;», όπου κατηγορεί τους Μπολσεβίκους για Μπλανκισμό. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να υπερασπίσουμε τους Ρώσους συντρόφους εναντίον των οποίων στρέφεται η ευρυμάθεια και η διαλεκτική του.

Είναι απόλυτα ικανοί να υπερασπίσουν τον εαυτό τους. Αξίζει όμως να κάνουμε ορισμένες παρατηρήσεις τις οποίες οι αναγνώστες μας θα βρουν ενδιαφέρουσες. Γι' αυτό ακριβώς αφιερώνουμε κάποιο χώρο σ' αυτές. Για να ορίσει τον Μπλανκισμό, ο σύντροφος Πλεχάνωφ παραθέτει τον Ένγκελς, ο οποίος μιλά για τον Μπλανκί, ένα Γάλλο επαναστάτη της δεκαετίας του 1840, του οποίου το όνομα χρησιμοποιείται για να περιγραφεί αυτή η τάση.

Ο Ένγκελς αναφέρει: Στην πολιτική του δραστηριότητα ήταν κυρίως ένας «άνθρωπος δράσης», που πίστευε ότι μια μικρή και καλά οργανωμένη μειονότητα, που θα πραγματοποιούσε ένα πολιτικό χτύπημα βίας την κατάλληλη στιγμή, θα μπορούσε να κερδίσει τις λαϊκές μάζες με μερικές επιτυχίες στην αρχή και έτσι θα οδηγούμασταν σε μια νικηφόρο επανάσταση...

Από τη σκέψη του Μπλανκί ότι κάθε επανάσταση μπορεί να πραγματοποιηθεί με το ξέσπασμα μια μικρής επαναστατικής μειοψηφίας, απορρέει η αναγκαιότητα της ίδιας της δικτατορίας μετά την επιτυχία του εγχειρήματος. Αυτή βέβαια, είναι η δικτατορία όχι ολόκληρης της επαναστατικής τάξης, του προλεταριάτου αλλά της μικρής μειοψηφίας που έχει κάνει την επανάσταση και η οποία είχε οργανωθεί νωρίτερα υπό τη δικτατορία ορισμένων ατόμων» (Φ. Ένγκελς: «Το Πρόγραμμα των Μπλανκιστών προσφύγων από την Κομμούνα», 1873).

Ο Φρειδερίκος Ένγκελς, ο σύντροφος και φίλος του Μαρξ, αναμφίβολα έχει μεγάλο κύρος. Ωστόσο, το αν αυτός ο χαρακτηρισμός του Μπλανκί είναι απόλυτα δικαιολογημένος είναι κάτι για το οποίο μπορούμε να συζητήσουμε. Άλλωστε, το 1848 ο Μπλανκί καθόλου δεν προέβλεπε η ομάδα του να αποτελεί μια «μικρή μειοψηφία». Το αντίθετο μάλιστα, σε μια περίοδο πανίσχυρης επαναστατικής ανόδου και αναταραχής, ήταν βέβαιος ότι με το κάλεσμά του, ολόκληρος ο εργατικός λαός αν όχι στη Γαλλία τουλάχιστον στο Παρίσι θα εξεγείρονταν για να πολεμήσει τις ατιμωτικές και εγκληματικές πολιτικές της αστικής κυβέρνησης, που προσπαθούσε να «κλέψει τη νίκη από το λαό».

Παρόλα αυτά, αυτό δεν είναι το βασικό ζήτημα. Αυτό που μας ενδιαφέρει εδώ είναι αν, όπως ο σύντροφος Πλεχάνωφ προσπαθεί να αποδείξει, η περιγραφή του Ένγκελς για τον Μπλανκί μπορεί να ισχύει για τους Μπολσεβίκους (τους οποίους επιπλέον ο σύντροφος Πλεχάνωφ χαρακτηρίζει «μειοψηφία» επειδή βρέθηκαν στη μειοψηφία στο συνέδριο επανανοποίησης).

Αναφέρει ακριβώς: «Όλη αυτή η περιγραφή ισχύει ολοκληρωτικά για τη σημερινή μειοψηφία μας». Και δικαιολογεί αυτή την πρόταση πάνω στην ακόλουθη βάση:

«Η σχέση των Μπλανκιστών με τις λαϊκές μάζες ήταν ουτοπική από την άποψη ότι δεν είχαν κατανοήσει τη σημασία της επαναστατικής αυτονομίας των μαζών. Σύμφωνα με το σχήμα τους, μόνο οι συνωμότες ήταν δραστήριοι, ενώ οι μάζες ήταν ικανοποιημένες με το να τους υποστηρίζουν, καθοδηγούμενες από μια καλά οργανωμένη μειοψηφία».

Ο σύντροφος Πλεχάνωφ επιβεβαιώνει ότι αυτό είναι το «προπατορικό αμάρτημα του Μπλανκισμού», στο οποίο οι Ρώσοι Μπολσεβίκοι σύντροφοι (προτιμούμε να κρατήσουμε αυτή τη συνηθισμένη ονομασία) υπέκυψαν. Κατά την άποψη μας, αυτή η κατηγορία δεν τεκμηριώνεται από τον σύντροφο Πλεχάνωφ. Η σύγκριση με τα μέλη

της Ναρόντναγια Βόλια που ήταν πραγματικά Μπλανκιστές, δεν αποδεικνύει τίποτα και η κακόβουλη παρατήρηση ότι ο Ζελιάμπωφ, ο ήρωας και ηγέτης της Ναρόντναγια Βόλια, ήταν προικισμένος με ένα πολύ πιο οξύ πολιτικό ένστικτο από αυτό του Μπολσεβίκου ηγέτη Λένιν, είναι ιδιαίτερα κακόγουστη για να ασχοληθούμε μαζί της. Για τα υπόλοιπα, όπως είπαμε, δεν είναι καθήκον μας να τρέξουμε με τα όπλα προτεταμένα προς υπεράσπιση των Μπολσεβίκων και του συντρόφου Λένιν: άλλωστε οι ίδιοι οι Μπολσεβίκοι δεν τα έχουν χάσει απ' αυτή την επίθεση. Αυτό που είναι σημαντικό είναι να πάμε στην ουσία του ζητήματος και να αναρωτηθούμε: στη σημερινή Ρωσική Επανάσταση είναι εφικτός ο Μπλανκισμός; Αν μια τέτοια τάση μπορούσε να υπάρξει, θα μπορούσε να ασκήσει κάποιου είδους επιρροή;

Πιστεύουμε ότι όποιος είναι έστω και λίγο εξοικειωμένος με τη σημερινή επανάσταση, όποιος έχει κάποια άμεση επαφή μαζί της, θα απαντούσε σε αυτό το ερώτημα αρνητικά. Η διαφορά μεταξύ της κατάστασης στη Γαλλία του 1848 και της σημερινής κατάστασης στη Ρωσική Αυτοκρατορία έγκειται ακριβώς στο γεγονός ότι η σχέση μεταξύ της οργανωμένης μειοψηφίας δηλαδή του προλεταριακού κόμματος και των μαζών είναι ουσιαστικά διαφορετική. Το 1848, οι επαναστάτες, εφόσον ήταν σοσιαλιστές, πραγματοποιούσαν απελπισμένες προσπάθειες να φέρουν τις σοσιαλιστικές ιδέες στις μάζες, για να τις αποτρέψουν να υποστηρίξουν τις κενές ιδέες του αστικού φιλελευθερισμού. Αυτού του είδους ο σοσιαλισμός ήταν ουτοπικός και μικροαστικός.

Σήμερα, στη Ρωσία, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ούτε οι παλιοί τσαγκοί *pedejca* ούτε η οργάνωση των Καντέτ, των συνταγματικών Τσαρικών της Ρωσίας, ούτε οποιοδήποτε άλλο «προοδευτικό» εθνικό αστικό κόμμα δεν έχει μπορέσει να κερδίσει τις πλατιές εργατικές μάζες. Σήμερα αυτές οι μάζες έχουν συσπειρωθεί κάτω από το λάβαρο του σοσιαλισμού: όταν η επανάσταση ξέσπασε, συσπειρώθηκαν με δική τους πρωτοβουλία, σχεδόν αυθόρμητα, πίσω από την κόκκινη σημαία. Και αυτή είναι η καλύτερη πρόταση για το κόμμα μας. Δεν πρόκειται να κρύψουμε το γεγονός ότι το 1903 ήμασταν ακόμη μια χούφτα και με όρους κόμματος, με την πιο στενή σημασία της λέξης, με όρους ουσιαστικά οργανωμένων συντρόφων, είχαμε στην καλύτερη περίπτωση αρκετές εκατοντάδες. Όταν βγαίναμε να διαδηλώσουμε, μόνο μια μικρή ομάδα εργατών συμμετείχε μαζί μας. Σήμερα είμαστε κόμμα δεκάδων χιλιάδων.

Που οφείλεται η διαφορά; Μήπως γιατί έχουμε στο κόμμα μας εμπνευσμένους ηγέτες; Ίσως επειδή είμαστε τόσο γνωστοί συνωμότες; Καθόλου. Κανένας από τους ηγέτες μας δηλαδή κανένας απ' αυτούς στους οποίους το κόμμα έχει εμπιστευτεί υπεύθυνες θέσεις δεν θα επιθυμούσε να ριγοκινδυνεύσει να γελοιοποιηθεί προκαλώντας μια σύγκριση με τον Μπλανκί, αυτό το λιοντάρι προηγούμενων επαναστάσεων. Λίγοι από τους αγωνιστές μας θα μπορούσαν να συγκριθούν με τους παλιούς συνωμότες των Μπλανκιστικών ομάδων, αναφορικά με την προσωπική ακτινοβολία και ικανότητα στην οργάνωση.

Πώς να εξηγήσουμε την επιτυχία μας και την αποτυχία των Μπλανκιστών; Αρκετά απλά από το γεγονός ότι οι περιβόητες «μάζες» δεν είναι πλέον ίδιες. Σήμερα αποτελούνται από εργατικά στρατεύματα που πολεμούν τον Τσαρισμό, ανθρώπους που έγιναν σοσιαλιστές μέσα από την ίδια τη ζωή, ανθρώπους που ανατράφηκαν να μισούν την καθεστηκία τάξη, ανθρώπους που αναγκάστηκαν να σκέφτονται με Μαρξιστικούς όρους. Αυτή είναι η διαφορά. Δεν είναι ούτε οι ηγέτες ούτε καν οι

ιδέες που παράγουν αλλά οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που αποκλείουν την κοινή ταξική μάχη προλεταριάτου και μπουρζουαζίας.

Έτσι, καθώς οι μάζες είναι διαφορετικές, καθώς το προλεταριάτο είναι διαφορετικό, δεν μπορούμε να μιλάμε σήμερα για συνωμοτικές Μπλανκιστικές τακτικές. Ο Μπλανκί και οι ηρωικοί σύντροφοί του έκαναν υπεράνθρωπες προσπάθειες να καθοδηγήσουν τις μάζες προς την ταξική πάλη. Δεν πέτυχαν καθόλου επειδή ήταν αντιμετώποι με εργάτες που δεν είχαν σπάσει ακόμα από το συντεχνιακό σύστημα, που ήταν ακόμα εμποτισμένοι με την μικροαστική ιδεολογία.

Εμείς οι σοσιαλδημοκράτες έχουμε ένα πολύ πιο απλό και εύκολο καθήκον: σήμερα χρειάζεται να εργαστούμε για να καθοδηγήσουμε την ταξική πάλη που έχει οξυνθεί σε πρωτόγνωρο βαθμό. Οι Μπλανκιστές προσπάθησαν να σύρουν τις μάζες από πίσω τους ενώ εμείς οι σοσιαλδημοκράτες σήμερα ωθούμαστε από τις μάζες. Η διαφορά είναι μεγάλη τόσο μεγάλη όπως αυτή μεταξύ ενός ναύτη που αγωνίζεται να ευθυγραμμίσει το ρεύμα με το πλοίο του και αυτού του οποίου το καθήκον είναι να κρατήσει σε ευθεία γραμμή το πλοίο που μεταφέρεται από το ρεύμα. Ο πρώτος ποτέ δεν θα έχει αρκετή δύναμη και θα αποτύχει στον στόχο του, ενώ ο δεύτερος πρέπει απλά να διασφαλίσει ότι το πλοίο δεν παρεκκλίνει από την πορεία του, δεν θα χτυπήσει σε ύφαλο και δεν θα ανοίξει από αμμώδη ύφαλο.

Απ' αυτή την άποψη ο σύντροφος Πλεχάνωφ δεν θα έπρεπε να ανησυχεί για την «επαναστατική αυτονομία» των μαζών. Αυτή η αυτονομία υπάρχει, τίποτα δεν θα την συγκρατήσει και όλα τα λόγια κηρύγματα για την αναγκαιότητά της (συγχωρέστε μας αυτή την έκφραση αλλά δεν μπορούμε να σκεφτούμε κάποια άλλη) θα κάνουν αυτούς που δουλεύουν με τις μάζες να γελούν.

Αμφισβητούμε την κατηγορία του συντρόφου Πλεχάνωφ προς τους Ρώσους συντρόφους του σημερινού «πλειοψηφικού» ρεύματος ότι έχουν διαπράξει Μπλανκιστικά λάθη κατά τη διάρκεια της επανάστασης. Είναι πιθανόν να υπήρχαν υπόνοιες για κάτι τέτοιο στο οργανωτικό σχέδιο που συνέταξε ο σύντροφος Λένιν το 1902 αλλά αυτά ανήκουν στο παρελθόν σ' ένα απόμακρο παρελθόν καθώς σήμερα η ζωή προχωρά με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Τα λάθη αυτά έχουν διορθωθεί από την ίδια τη ζωή και δεν υπάρχει κίνδυνος να επαναληφθούν. Και τέλος, δεν θα πρέπει να φοβόμαστε το φάντασμα του Μπλανκισμού καθώς δεν μπορεί να αναγεννηθεί αυτή την εποχή.

Το αντίθετο μάλιστα, υπάρχει ο κίνδυνος ο σύντροφος Πλεχάνωφ και οι αγωνιστές της «μειοψηφίας» που φοβούνται τον Μπλανκισμό τόσο πολύ να φτάσουν στο ακριβώς αντίθετο άκρο και να ρίξουν το πλοίο πάνω σε αμμώδη ύφαλο. Βλέπουμε αυτό το ακριβώς αντίθετο άκρο στο γεγονός ότι αυτοί οι σύντροφοι φοβούνται πάνω απ' όλα να παραμείνουν στην μειοψηφία και υπολογίζουν στις μάζες έξω από το προλεταριάτο. Από εκεί προέρχεται και η σκέψη που μιλά υπέρ της συμμετοχής στη Δούμα. Από εκεί προέρχονται και οι λανθασμένες κραυγές συσπείρωσης στις οδηγίες της κεντρικής επιτροπής προς υποστήριξη των κυρίων Καντέτων, η προσπάθεια για αναβίωση του συνθήματος «Κάτω η γραφειοκρατική κυβέρνηση!» και άλλα παρόμοια λάθη.

Δεν υπάρχει κίνδυνος να παραμείνει το πλοίο στον αμμώδη ύφαλο: τα τρομακτικά

γεγονότα της επανάστασης θα ωθήσουν μπροστά το προλεταριακό πλοίο. Θα ήταν όμως λάθος να παρεκτραπούμε απ' αυτά τα λάθη, ακόμα και για μια στιγμή.

Με τον ίδιο τρόπο, η έννοια της «δικτατορίας του προλεταριάτου» έχει αποκτήσει διαφορετική σημασία απ' αυτήν που είχε παλιότερα. Ο Φρίντριχ Ένγκελς, ορθά τονίζει ότι οι Μπλανκιστές δεν ονειρεύονταν μια δικτατορία για «ολόκληρη την επαναστατική τάξη, το προλεταριάτο αλλά για τη μικρή μειοψηφία που είχε κάνει την επανάσταση». Σήμερα τα πράγματα είναι αρκετά διαφορετικά. Δεν μιλάμε για μια οργάνωση συνωμοτών που «έκαναν την επανάσταση», οι οποίοι μπορούν να σχεδιάζουν την δικτατορία τους. Ακόμα και οι άνθρωποι της Ναρόντναγια Βόλια και αυτοί που υποστηρίζουν ότι είναι οι συνεχιστές της, οι Σοσιαλεπαναστάτες της Ρωσίας, έχουν εδώ και καιρό παύσει να ονειρεύονται κάτι τέτοιο.

Αν σήμερα οι Μπολσεβίκοι σύντροφοι μιλούν για τη δικτατορία του προλεταριάτου, δεν της έχουν αποδώσει παρόλα αυτά την παλιά Μπλανκιστική σημασία, ούτε επίσης έχουν κάνει το λάθος της Ναρόντναγια Βόλια, που ονειρευόταν να καταλάβει την εξουσία «για τον ίδιο της τον εαυτό» (zachvat vlasti).

Το αντίθετο μάλιστα, υποστηρίζουν ότι η σημερινή επανάσταση θα πετύχει όταν το προλεταριάτο όλη η επαναστατική τάξη καταλάβει την κρατική μηχανή. Το προλεταριάτο, ως το πιο επαναστατικό στοιχείο, θα αναλάβει το ρόλο του «διαλυτή» του παλιού καθεστώτος «καταλαμβάνοντας την εξουσία για τον ίδιο τον εαυτό», για να νικήσει την αντεπανάσταση και να εμποδίσει η επανάσταση να παραπλανηθεί από μια μπουρζουαζία που είναι αντιδραστική από την ίδια της τη φύση. Καμιά δικτατορία δεν μπορεί να πετύχει πέρα από τη δικτατορία μιας τάξης και υπάρχουν ήδη όλα τα σημάδια ότι το προλεταριάτο μπορεί να μετατραπεί σε αυτόν τον «διαλυτή» σήμερα.

Προφανώς, κανένας σοσιαλδημοκράτης δεν έχει την ψευδαίσθηση ότι το προλεταριάτο είναι ικανό να διατηρηθεί από μόνο του στην εξουσία. Αν μπορούσε, θα οδηγούνταν στην κυριαρχία των ιδεών της εργατικής τάξης και θα πραγμάτωνε τον σοσιαλισμό. Δεν είναι όμως αρκετά ισχυρή αυτή τη στιγμή, καθώς το προλεταριάτο, με την στενή έννοια της λέξης, αποτελεί μια μειοψηφία στη Ρωσική αυτοκρατορία. Η επίτευξη του σοσιαλισμού από μια μειοψηφία αποκλείεται ανεπιφύλακτα καθώς η ίδια η ιδέα του σοσιαλισμού αποκλείει την κυριαρχία μιας μειοψηφίας. Έτσι, την ημέρα της πολιτικής νίκης του προλεταριάτου πάνω στον τσαρισμό, η πλειοψηφία θα διεκδικήσει την εξουσία που το προλεταριάτο έχει κερδίσει.

Πιο συγκεκριμένα, μετά την πτώση του Τσαρισμού, η εξουσία θα περάσει στα χέρια του πιο επαναστατικού τμήματος της κοινωνίας, του προλεταριάτου καθώς το προλεταριάτο θα καταλάβει όλες τις θέσεις και θα τις ελέγχει έως ότου η εξουσία περάσει στα χέρια αυτών που θα τους έχει ζητηθεί νόμιμα να την κρατήσουν στα χέρια της νέας κυβέρνησης, την οποία η Συντακτική Συνέλευση, ως το νομοθετικό όργανο που θα έχει εκλεγεί από ολόκληρο τον πληθυσμό, θα καθορίσει. Τώρα, είναι γνωστό ότι το προλεταριάτο δεν είναι αυτό που αποτελεί την πλειοψηφία στην κοινωνία αλλά η μικροαστική τάξη και η αγροτιά και έτσι, συνεπακόλουθα, δεν θα είναι οι σοσιαλ-δημοκράτες αυτοί που θα έχουν την πλειοψηφία στη Συντακτική αλλά οι δημοκράτες αγρότες και οι μικροαστοί. Μπορεί να μην μας αρέσει αυτή η κατάσταση αλλά δεν μπορούμε να την αλλάξουμε.

Γενικά μιλώντας, αυτή είναι η κατάσταση όπως την κατανοούν οι Μπολσεβίκοι και όλες οι σοσιαλδημοκρατικές οργανώσεις και κόμματα έξω από την Ρωσία έχουν την ίδια άποψη. Το που εμφανίζεται ο Μπλανκισμός είναι δύσκολο να κατανοήσουμε.

Για να δικαιολογήσει την τελευταία κατηγορία, ακόμα και επιφανειακά, ο σύντροφος Πλεχάνωφ είναι υποχρεωμένος να χρησιμοποιήσει τα λόγια του Λένιν και των συντρόφων του εκτός περιεχομένου.

Αν από τη μεριά μας, επιθυμούσαμε να κάνουμε το ίδιο, θα μπορούσαμε να αποδείξουμε ότι οι «Μενσεβίκοι» έχουν πρόσφατα δράσει ως Μπλανκιστές, ξεκινώντας με τον σύντροφο Πάρβους και τελειώνοντας με τον σύντροφο Πλεχάνωφ! Αυτό όμως σημαίνει ότι θα παίζαμε σ' ένα στείο σχολαστικό παιχνίδι. Το άρθρο του συντρόφου Πλεχάνωφ είναι πικρό ως προς τον τόνο του το οποίο είναι πολύ κακό:

«Όταν ο Δίας εξαγριώνεται, αυτό συμβαίνει επειδή ο Δίας είναι λάθος».

Ήρθε η ώρα να τελειώνουμε με αυτόν τον σχολαστικισμό και όλη αυτή τη φασαρία για το ποιος είναι «Μπλανκιστής» και ποιος «ορθόδοξος Μαρξιστής». Μάλλον πρέπει να ξέρουμε αν η τακτική που προτείνει ο σύντροφος Πλεχάνωφ και οι Μενσεβίκοι σύντροφοι του, που σκοπεύουν να δουλέψουν μέσω της Δούμας όσο το δυνατόν περισσότερο, είναι ορθή σήμερα ή αν από την άλλη, η τακτική που εφαρμόζουμε, όπως και οι Μπολσεβίκοι σύντροφοί μας είναι ορθή η τακτική δηλαδή που βασίζεται στην αρχή ότι το κέντρο βαρύτητας βρίσκεται έξω από τη Δούμα, με την ενεργό εμφάνιση των λαϊκών επαναστατικών μαζών.

Οι Μενσεβίκοι σύντροφοι δεν έχουν μπορέσει μέχρι στιγμής να πείσουν για την ορθότητα των απόψεων τους και κανένας δεν θα πεισθεί περισσότερο αν προσαρτήσουν την Μπλανκιστική κατηγορία στους αντιπάλους τους.

1 Μετάφραση Αρ. Μα.

Το κείμενο που ακολουθεί γράφτηκε τον Ιούνιο του 1906, και αποτελεί μια πολεμική εναντίον του «πατέρα του Ρωσικού Μαρξισμού», του Γκεόργκι Πλεχάνωφ και εκείνη την εποχή Μενσεβίκο ηγέτη. Η πολεμική αυτή δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της Σοσιαλδημοκρατίας στο τότε βασίλειο της Πολωνίας και Λιθουανίας, Czerwony Sztandar.